Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2020. gada 11. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums – Autortiesības un blakustiesības – Direktīva 2001/29/EK – 2.–5. pants – Piemērošanas joma – Utilitārs objekts – Jēdziens "darbs" – Darbu aizsardzība ar autortiesībām – Nosacījumi – Preces forma, kas vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai – Salokāmais divritenis

Lietā C-833/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *tribunal de l'entreprise de Liège* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 18. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 31. decembrī, tiesvedībā

SI,

Brompton Bicycle Ltd

pret

Chedech/Get2Get,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: M. Longars [*M. Longar*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 14. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– SI un *Brompton Bicycle Ltd* vārdā – *B. Van Asbroeck*, *G. de Villegas* un *A. Schockaert*, *avocats*,

– *Chedech/Get2Get* vārdā – *A. Marín Melgar*, *abogado*,

– Beļģijas valdības vārdā – *M. Jacobs* un *C. Pochet*, kā arī *J.-C. Halleux*, pārstāvji,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

– Eiropas Komisijas vārdā – *É. Gippini Fournier* un *J. Samnadda*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – franču.

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 6. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV 2001, L 167, 10. lpp.) interpretāciju.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp SI un *Brompton Bicycle Ltd* (turpmāk tekstā – "*Brompton*"), no vienas puses, un *Chedech*/*Get2Get* (turpmāk tekstā – "*Get2Get*"), no otras puses, saistībā ar prasību par autortiesību pārkāpumu, kas celta pret pēdējo minēto sabiedrību.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

Bernes Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību

3 Bernes Konvencijas par literatūras un mākslas darbu aizsardzību (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts) redakcijā, kas izriet no 1979. gada 28. septembra grozījuma (turpmāk tekstā – "Bernes konvencija"), 2. panta 1. un 7. punktā ir noteikts:

"1. Termins "literatūras un mākslas darbi" aptver visus darbus literatūras, zinātnes un mākslas jomā neatkarīgi no to izpausmes veida un formas, kā, piemēram, [..] zīmējumus [..]; lietišķās mākslas darbus; [..].

[..]

7. [..] Savienības[, kas izveidota ar Bernes konvenciju, lai aizsargātu autoru tiesības uz viņu literatūras un mākslas darbiem,] valstu likumdošanas akti var noteikt, cik lielā mērā attiecīgās valsts likumi piemērojami lietišķās mākslas darbiem un [rūpnieciskiem] dizainparaugiem, kā arī var noteikt šādu lietišķās mākslas darbu un dizainparaugu aizsardzības nosacījumus. Attiecībā uz darbiem, kas valstī, kurā tie radīti, tiek aizsargāti vienīgi kā dizainparaugi, citās Savienības valstīs var pieprasīt tikai tādu speciālo aizsardzību, kāda attiecīgajā valstī paredzēta dizainparaugiem, bet, ja attiecīgajā valstī šāda speciāla aizsardzība nav paredzēta, šādi darbi tiek aizsargāti kā mākslas darbi."

WIPO līgums par autortiesībām

4 Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācija (*WIPO*) Ženēvā 1996. gada 20. decembrī pieņēma *WIPO* Līgumu par autortiesībām, kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes Lēmumu 2000/278/EK (2000. gada 16. marts) (OV 2000, L 89, 6. lpp.) un attiecībā uz Eiropas Savienību stājās spēkā 2010. gada 14. martā (OV 2010, L 32, 1. lpp.).

5 Saskaņā ar *WIPO* Līguma par autortiesībām 1. panta "Saistība ar Bernes konvenciju" 4. punktu:

"Līgumslēdzējas puses izpilda Bernes konvencijas 1. līdz 21. panta un pielikuma noteikumus."

6 Šī līguma 2. pantā ir noteikts:

"Autortiesību aizsardzību attiecina uz izpausmēm, nevis idejām, procedūrām, darbības metodēm vai matemātiskiem jēdzieniem kā tādiem."

Savienības tiesības

Direktīva 2001/29

7 Direktīvas 2001/29 2.–5. pantā ir noteiktas autoru ekskluzīvas tiesības attiecībā uz viņu darbu reproducēšanu, izziņošanu un izplatīšanu.

8 Minētās direktīvas 9. pantā "Citu tiesību normu turpmāka piemērošana" ir paredzēts:

"Šī direktīva neskar noteikumus, kas īpaši attiecas uz patentiem, preču zīmēm, dizainparauga tiesībām [..]."

Regula (EK) Nr. 6/2002

9 Padomes Regulas (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.) 8. panta "Dizainparaugi, ko nosaka to tehniskā funkcija, un starpsavienojumu dizainparaugi" 1. punktā ir noteikts:

"[Savienības] dizainparauga tiesības neattiecas uz ražojuma izskata iezīmēm, ko nosaka tikai ražojuma tehniskā funkcija."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

10 *Brompton*, saskaņā ar Anglijas tiesībām dibināta sabiedrība, kuras dibinātājs ir SI, tirgo salokāmu divriteni, kas tā pašreizējā formā tiek pārdots kopš 1987. gada (turpmāk tekstā – "divritenis *Brompton*").

11 Divritenis *Brompton*, kura īpatnība ir tāda, ka tas var ieņemt trīs dažādas pozīcijas (salocīta pozīcija, atlocīta pozīcija un starpposma pozīcija, kas ļauj divritenim palikt līdzsvara stāvoklī uz zemes), bija aizsargāts ar patentu, kura termiņš pašlaik ir beidzies.

12 Savukārt *Get2Get* tirgo divriteni (turpmāk tekstā – "divritenis *Chedech*"), kura vizuālais izskats ir ļoti līdzīgs divriteņa *Brompton* izskatam un kurš var ieņemt iepriekšējā punktā minētās trīs pozīcijas.

13 2017. gada 21. novembrī SI un *Brompton* vērsās *tribunal de l'entreprise de Liège* [Lježas Uzņēmējdarbības lietu tiesā] (Beļģija), lūdzot to konstatēt, ka ar divriteņiem *Chedech* ir pārkāptas *Brompton* autortiesības un SI personiskās tiesības, un tādēļ uzdot *Get2Get* pārtraukt darbību, ar kuru tiek pārkāptas viņu tiesības, un atsaukt šo ražojumu no visām tirdzniecības vietām.

14 Savai aizstāvībai *Get2Get* norāda, ka divriteņa *Chedech* izskatu nosaka vēlamais tehniskais risinājums, t.i., panākt, lai šis divritenis varētu ieņemt trīs dažādas pozīcijas. Šajos apstākļos šāds izskats varot tikt aizsargāts tikai ar patenta tiesībām, nevis autortiesībām.

15 Prasītāji pamatlietā iebilst, norādot, ka divriteņa *Brompton* trīs pozīcijas var panākt, izmantojot citas formas, kas nav tā, kuru šim divritenim ir noteicis tā radītājs, un tas nozīmējot, ka tā forma var tikt aizsargāta ar autortiesībām.

16 *Tribunal de l'entreprise de Liège* norāda, ka saskaņā ar Beļģijas tiesībām ar autortiesībām ir aizsargāts ikviens jaunrades darbs, ja tas izpaužas īpašā formā un ir oriģināls, un ka tas nozīmē, ka ar autortiesībām var tikt aizsargāts tāds utilitārs objekts kā divritenis. Šajā ziņā, lai gan formas, ko nosaka tehniska rezultāta iegūšanas nepieciešamība, ir izslēgtas no autortiesību aizsardzības, tomēr pastāv šaubas gadījumā, ja šādu rezultātu var sasniegt, izmantojot citas formas.

17 Minētā tiesa norāda, ka 2018. gada 8. marta spriedumā *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2018:172), kas taisīts dizainparaugu tiesību jomā, Tiesa ir interpretējusi Regulas Nr. 6/2002 8. panta 1. punktu tādējādi, ka, lai novērtētu, vai ražojuma izskata iezīmes nosaka vienīgi tā tehniskā funkcija, ir jāpierāda, ka šī funkcija ir vienīgais faktors, kas ir noteicis šīs iezīmes, un alternatīvu dizainparaugu esamība šajā ziņā nav noteicošā.

18 Līdz ar to tā vēlas noskaidrot, vai līdzīgs risinājums nebūtu jāpieņem autortiesību jomā, kad ražojuma, kura aizsardzība tiek lūgta atbilstoši autortiesībām saskaņā ar Direktīvu 2001/29, izskats ir nepieciešams, lai sasniegtu konkrētu tehnisku mērķi.

19 Šajos apstākļos *tribunal de l'entreprise de Liège* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Savienības tiesības, it īpaši [..] Direktīva [2001/29], kuras 2.–5. pantā tostarp ir noteiktas dažādas autortiesību subjektiem atzītās ekskluzīvās tiesības, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tām no autortiesību aizsardzības ir izslēgti darbi, kuru forma ir nepieciešama tehniska rezultāta sasniegšanai?

2) Vai, novērtējot kādas formas nepieciešamību tehniska rezultāta sasniegšanai, ir jāņem vērā šādi kritēriji:

– citu iespējamu formu, kas ļauj sasniegt tādu pašu tehnisku rezultātu, esamība,

– formas efektivitāte minētā rezultāta sasniegšanai,

– apgalvotā pārkāpēja vēlme sasniegt šo rezultātu,

– agrāka patenta – kas pašlaik ir beidzies – uz procesu, kas ļauj sasniegt vēlamo tehnisko rezultātu, esamība?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

20 Ar abiem jautājumiem, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2001/29 2.–5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos paredzētā autortiesību aizsardzība ir piemērojama ražojumam, kura forma vismaz daļēji ir nepieciešama tehniska rezultāta iegūšanai.

21 Saskaņā ar Direktīvas 2001/29 2.–5. pantu autori ir aizsargāti pret viņu darbu reproducēšanu, izziņošanu sabiedrībai un publisku izplatīšanu bez viņu atļaujas.

22 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru jēdzienu "darbs" veido divi elementi. Pirmkārt, šis jēdziens nozīmē, ka pastāv oriģināls objekts, kas ir paša autora intelektuālā jaunrade, un, otrkārt, tas prasa, lai pastāvētu šādas jaunrades izpausme (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 29. un 32. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

23 Runājot par pirmo no šiem elementiem, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai objekts varētu tikt uzskatīts par oriģinālu, ir gan nepieciešami, gan pietiekami, ka tas atspoguļo tā autora personību, izpaužot šī autora veiktas brīvas un radošas izvēles (spriedums, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja objekta izveidi nosaka tehniski apsvērumi, noteikumi vai citi ierobežojumi, kas neatstāj vietu radošās brīvības īstenošanai, šis objekts nevar tikt atzīts par tādu, kam piemīt oriģinalitāte, kura ir nepieciešama, lai tas būtu uzskatāms par darbu un tātad tiktu aizsargāts ar autortiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

25 Saistībā ar otro šā sprieduma 22. punktā minēto elementu Tiesa ir precizējusi, ka Direktīvā 2001/29 ietvertais jēdziens "darbs" noteikti prasa tāda objekta pastāvēšanu, kas ir pietiekami precīzi un objektīvi identificējams (spriedums, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 No tā izriet, ka objektam, kas atbilst oriģinalitātes nosacījumam, var būt piemērojama autortiesību aizsardzība, pat ja tā izveidi nosaka tehniski apsvērumi, ciktāl šāda noteikšana neliedz autoram atspoguļot šajā objektā savu personību, paužot brīvas un radošas izvēles.

27 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka oriģinalitātes kritēriju nevar izpildīt tās objekta sastāvdaļas, kurām ir raksturīga tikai to tehniskā funkcija, jo tostarp no *WIPO* Līguma par autortiesībām 2. panta izriet, ka autortiesību aizsardzība netiek attiecināta uz idejām. Proti, ideju aizsardzība ar autortiesībām nozīmētu, ka tiktu sniegta iespēja monopolizēt idejas, kaitējot tostarp tehnikas progresam un rūpnieciskajai attīstībai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 2. maijs, *SAS Institute*, C-406/10, EU:C:2012:259, 33. un 40. punkts). Taču, ja minēto sastāvdaļu izpausmi diktē to tehniskā funkcija, dažādi idejas īstenošanas veidi ir tik ierobežoti, ka ideja un tās izpausme sakrīt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace*, C-393/09, EU:C:2010:816, 48. un 49. punkts).

28 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotais salokāmais divritenis var būt darbs, uz kuru attiecas Direktīvā 2001/29 paredzētā aizsardzība, paturot prātā, ka iesniedzējtiesas jautājumi attiecas nevis uz šī sprieduma 22. punktā minēto otro elementu, jo šis divritenis šķiet pietiekami precīzi un objektīvi identificējams, bet gan uz pirmo elementu.

29 Konkrētajā gadījumā ir taisnība, ka minētā divriteņa forma šķiet nepieciešama, lai sasniegtu noteiktu tehnisku rezultātu, proti, šī divriteņa spēju ieņemt trīs pozīcijas, no kurām viena ļauj tam palikt līdzsvara stāvoklī uz zemes.

30 Tomēr tieši iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai, neraugoties uz šo apstākli, šis divritenis ir oriģināls darbs, kas ir intelektuālās jaunrades rezultāts.

31 Šajā ziņā, kā tas atgādināts šī sprieduma 24., 26. un 27. punktā, tā tas nevar būt gadījumā, ja objekta izveidi nosaka tehniski apsvērumi, noteikumi vai citi ierobežojumi, kas neatstāj vietu radošās brīvības īstenošanai vai atstāj tik ierobežotu vietu, ka ideja un tās izpausme sakrīt.

32 Pat ja paliek iespēja izvēlēties objekta formu, nevar secināt, ka tas noteikti ietilpst jēdzienā "darbs" Direktīvas 2001/29 izpratnē. Lai noteiktu, vai tas tā patiešām ir, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīti šī sprieduma 22.–27. punktā atgādinātie nosacījumi.

33 Gadījumā, ja ražojuma formu nosaka tikai tā tehniskā funkcija, uz minēto ražojumu nevar attiekties autortiesību aizsardzība.

34 Līdz ar to, lai noteiktu, vai uz attiecīgo ražojumu attiecas autortiesību aizsardzība, iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai, izdarot šo ražojuma formas izvēli, tā autors oriģinālā veidā ir paudis savu radošo spēju, veicot brīvas un radošas izvēles, un ir modelējis ražojumu tādā veidā, lai tas atspoguļotu viņa personību.

35 Šajā kontekstā un ņemot vērā, ka ir jāizvērtē tikai attiecīgā ražojuma oriģinalitāte, citu iespējamo formu esamība, kuras ļauj sasniegt to pašu tehnisko rezultātu, ja tā ļauj konstatēt izvēles iespējas esamību, nav noteicoša, lai novērtētu faktorus, kas ir bijuši pamatā autora izvēlei. Tāpat iespējamā pārkāpēja gribai nav nozīmes šādā vērtējumā.

36 Runājot par agrāka patenta, kura termiņš pašlaik pamatlietā ir beidzies, esamību, kā arī formas efektivitāti, lai sasniegtu to pašu tehnisko rezultātu, šie elementi būtu jāņem vērā tikai tiktāl, ciktāl tie ļauj atklāt apsvērumus, kas ir ņemti vērā, izvēloties attiecīgā ražojuma formu.

37 Katrā ziņā ir jāuzsver, ka, lai novērtētu, vai pamatlietā aplūkotais salokāmais divritenis ir oriģināls jaunrades darbs un tādējādi ir aizsargāts ar autortiesībām, iesniedzējtiesai ir jāņem vērā visi atbilstošie konkrētās lietas apstākļi, kādi tie pastāvēja šī objekta izstrādes laikā, neatkarīgi no faktoriem, kas attiecībā uz attiecīgā ražojuma radīšanu ir uzskatāmi par ārējiem vai vēlākiem.

38 Līdz ar to uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2001/29 2.–5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos paredzētā autortiesību aizsardzība ir piemērojama ražojumam, kura forma vismaz daļēji ir vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai, ja šis ražojums ir oriģināls darbs, kas ir intelektuālās jaunrades rezultāts tādā ziņā, ka ar šīs formas palīdzību tā autors oriģinālā veidā izpauž savu radošo spēju, izdarot brīvas un radošas izvēles tādējādi, ka minētā forma atspoguļo viņa personību, bet tas ir jāpārbauda valsts tiesai, ņemot vērā visus atbilstošos pamatstrīda apstākļus.

Par tiesāšanās izdevumiem

39 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 2.–5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos paredzētā autortiesību aizsardzība ir piemērojama ražojumam, kura forma vismaz daļēji ir vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai, ja šis ražojums ir oriģināls darbs, kas ir intelektuālās jaunrades rezultāts tādā ziņā, ka ar šīs formas palīdzību tā autors oriģinālā veidā izpauž savu radošo spēju, izdarot brīvas un radošas izvēles tādējādi, ka minētā forma atspoguļo viņa personību, bet tas ir jāpārbauda valsts tiesai, ņemot vērā visus atbilstošos pamatstrīda apstākļus.

[Paraksti]